

Aleksandra Girsztowt-Biskup
(Uniwersytet Gdański)
<http://orcid.org/0000-0003-3400-1813>

Nieznany dokument do dziejów Golubia z 1349 r.

<https://doi.org/10.26881/sds.2024.27.16>

Keywords: Golub, guild of shoemakers, Crown Metrica (Metrica Regni Poloniae)

Niewiele zachowało się źródeł na temat funkcjonowania rzemiosł w średniowiecznym Golubiu. Tym bardziej jest interesujący wpis transumptu pergaminowego dokumentu wystawionego przez komtura z Golubia Erwina von Stockheima dla cechu szewców w Golubiu, znajdujący się w ks. 170 Metryki Koronnej. Oryginał dokumentu się nie zachował i nie był znany również wcześniejszym badaczom dziejów Golubia. Transumptu dokonano za panowania Zygmunta Augusta, 15 maja 1572 r. w Warszawie na prośbę doradców króla, ale w imieniu cechu. Wpisu do Metryki dokonano za panowania Zygmunta III Wazy na zamku w Golubiu w dniu 15 maja 1623 r. Tekst dokumentu komtura został wpisany w języku niemieckim, pozostałe elementy wpisu są natomiast po łacinie¹. Tekst obejmuje karty 319–320v w liczącej 592 karty księdze.

Dnia 19 maja 1349 r. komtur w Golubiu Erwin von Stockheim – za „wiedzą i radą” konwentu – wystawił dokument, na mocy którego sprzedał golubskiemu cechowi szewców 22 ławy za 7 skojców rocznego czynszu dzielonego po połowie między zakon a miasto². W skład konwentu wchodził: Hermann – kapłan zakonu posługujący w konwencie („prister”), Hurr – piwniczny („kellermeister”),

¹ AGAD, Metryka Koronna [dalej: MK] 170, k. 319–320 v.

² Wykaz członków konwentu uzupełnia dotychczasową wiedzę na temat jego składu osobowego, por. D. Heckmann, *Amtsträger des Deutschen Ordens. Dostojnicy zakonu niemieckiego*, Toruń 2020, s. 319–321.

„bruder Albrecht von Wippiler” – zarządca kuchni („kuchmeister”), Pilgrim – zarządca wozowni („karwansherr”), Gerhart – mistrz leśny („waltmeister”). Liczba członków konwentu nie zmieniła się od 1310 r., czyli poprzedniego znanego dokumentu, w którym wymieniono tamtejszych sześciu braci, zmieniły się natomiast przypisane im funkcje – w 1310 r. obok komtura pojawił się komtur zamkowy, którego w 1349 r. nie odnotowano, a także zarządca majątku hodowlanego („viehmeister”)³.

Świadcami wystawienia dokumentu oprócz członków golubskiego konwentu byli także: „wertliche Leute”, czyli wójt Conrad von Englischeberge (zapewne chodzi o Engelsberg – Pokrzywno), burmistrz Nenicke Becker oraz rajcy „Michel Beckerpaczke auff der Brucken, Henink Brunnsberg und Hans Grosse Münster”. Dzięki tej liście oraz najstarszemu dokumentowi wymieniającemu skład rady miasta Golubia, datowanemu na około 1324–1326 r.⁴, można przedstawić początki funkcjonowania samorządu miasta we wczesnym okresie jego istnienia. Pewnym utrudnieniem jest fakt, że nie zachował się pierwotny przywilej lokacyjny, w związku z tym nie jest znana dokładna data lokacji miasta. Najnowsze w tej kwestii są ustalenia Krzysztofa Mikulskiego i Jana Wroniszewskiego, którzy to, poddając krytyce wcześniejszą propozycję Jana Powierskiego (lokacja miasta przed 1331 r.), zaproponowali rok 1300 jako prawdopodobną datę założenia Golubia⁵. Brak pierwotnego przywileju nie tylko utrudnia jednoznaczne datowanie początków miasta, ale poznanie jego pierwotnego ustroju. Nie wiemy zatem, czy urząd wójta był dziedziczny, nadany przez zakon, czy może zgodny z normami prawa chełmińskiego, a więc wybierany przez zgromadzenie obywateli⁶.

³ K. Mikulski, J. Wroniszewski, *W cieniu krzyżackiej warowni (do 1466 r.)* [w:] *Historia Golubia-Dobrzyńia*, t. 1: *Środowisko geograficzne, pradzieje i historia Golubia do 1939 r.*, red. K. Mikulski przy współpracy M. Starosty, Toruń 2008, s. 138.

⁴ CDP, t. 2/1, nr 243, s. 235.

⁵ Golub jako wieś po raz pierwszy był wzmiankowany w 1254 r. Równoległe z rozwojem miejscowości powstawał tu zamek, który został ukończony w 1304 r., zob. R. Sudziński, *Zamek golubski – jego funkcja i rola na tle historii Golubia i Dobrzyńia* [w:] *Historia Golubia-Dobrzyńia*, t. 1..., s. 16.

⁶ Zachowały się kopie wznowienia przywileju z 1421 r., drukuje je H. Plehn, *Geschichte des Kreises Strasburg in Westpreussen*, Leipzig 1900, Nr. 22, s. 357–359 oraz K. Mikulski, J. Wroniszewski, *W cieniu krzyżackiej warowni (do 1466 r.)* [w:] *Historia Golubia-Dobrzyńia*, t. 1..., s. 159–160.

Najstarsi znani nam rajcy golubscy to wymienieni w dokumencie z 1324–1326 r.: burmistrz Ulryk, rybacy Michał i Reynko, Piotr – sołtys z Ostrowitego, Piotr („Pecze in Ponte”)⁷. Pojawienie się pełnego składu rady wraz z burmistrzem na czele oraz pominięcie wójta wskazuje na wzmacnianie się pozycji samorządu w stosunku do władcy feudalnego, jednak nie musi równocześnie oznaczać, że urząd sołtysa został już przez miasto wykupiony⁸. Z kolei w 1349 r. rada składała się z czterech osób – burmistrza i trzech rajców. Funkcjonował jeszcze urząd wójta, który wyraźnie został określony jako „*unser vogt*”, inaczej niż w dokumencie wcześniejszym. Nie wydaje się także, aby w momencie wystawienia dokumentu sołtys był członkiem rady⁹. W związku z tym dotychczasowe ustalenia mówiące o wykupieniu wójtostwa już w latach 20. XIV w., a więc w niedługim okresie po lokacji miasta, można przesunąć przynajmniej do połowy XIV w.¹⁰ Z pewnością wykupienie urzędu miało

⁷ Interesujące jest pojawienie się w składach rady z lat 1324–1326 i 1349 r. rajców z przydomkami „in Ponte” oraz „*auff der Brucken*”, co może świadczyć o ich miejscu zamieszkania lub sygnalizować podział kompetencji w radzie i ów przydomek mógłby wskazywać, że dany urzędnik odpowiadał za nadzór nad mostem. Jest to jednak mało prawdopodobne, gdyż utrzymanie mostu było bardzo kosztowne nawet dla większych ośrodków miejskich, zob. J. Blivernitz, *Bericht von der Bruecke bey Marienburg ueber das Theil von Weichsel Fluß / Nogat genannt / und denen der Stadt Marienburg desfalls zustehenden Rechten* [w:] *Erleutertes Preussen Oder Auserlesene Anmerkungen, Ueber verschiedene Zur Preussischen Kirchen-Civil- und Gelehrten-Historie gehoerige besondere Dinge, Woraus die bissherigen Historien-Schreiber theils ergaentzet, theils verbessert, Auch viele unbekannte Historische Warheiten ans Licht gebracht werden*, Bd. 3, Königsberg 1726, s. 776–827; S. Wilhelmi, *Collectanea. Marienburg in schwerer Zeit. Aufzeichnungen eines preußischen Bürgermeisters zwischen 169[6] und 1726. Nach der Auswahl von Robert Toeppen. Neu ediert von Rainer Zacharias unter Mitwirkung von Reinhard Wenzel*, Frankfurt am Main–New York 2006 („Preußen unter Nachbarn. Studien und Quellen”, Bd. 7, hrsg. v. H. Rothe, S. Spieler), s. 204–206; R. Zacharias, *400 Jahre Marienburger Nogatbrücke 1340–1743*, „Beiträge zur Geschichte Westpreußens” 2006/2008, Bd. 20/2, s. 221–255; W. Długocki, A. Girsztowt, *Urzednicy miejscy Malborka do 1772 r. Spisy*, Gdańsk 2021, s. 23.

⁸ R. Czaja, *Miasta pruskie a zakon krzyżacki. Studia nad stosunkami między miastem a władzą terytorialną w późnym średniowieczu*, Toruń 1999, s. 84–85, zob. zwłaszcza omówiony tam przypadek Zalewa.

⁹ Przejście z ustroju wójtowskiego na radziecki poprzez przejęcie przez radę kompetencji wójta i jego wejście do rady widoczne np. w Malborku, zob. W. Długocki, *Elita władzy miasta Malborka w średniowieczu*, Malbork 2004, s. 32; W. Długocki, A. Girsztowt, *Urzednicy...*, s. 7–8.

¹⁰ Na temat daty lokacji Golubia zob. J. Powierski, *Dobra ostrowicko-golubskie biskupstwa wloclawskiego na tle stosunków polsko-krzyżackich w latach 1235–1308*, Gdańsk 1977; K. Mikulski, J. Wroniszewski, *Początki miasta i herbu Golubia*

miejsce przed wznowieniem przywileju lokacyjnego w 1421 r., w którym powierzono miastu kompetencje sądowe, a więc te należące do wójta. Jak zauważyli K. Mikulski i J. Wroniszewski, w późniejszym wilkierzu Golubia z 1622 r. wyraźnie już określono rolę wójta jako sędziego, wybieranego wraz z radą przewodniczącego ławy¹¹.

Omawiany dokument to drugi najstarszy dokument, w którym zakon sprzedał ławy bezpośrednio cechowi rzemieślniczemu – najstarszy pochodzi z roku 1346 i został wystawiony dla rzeźników w Malborku¹². Sprzedaż ław była w pierwszej połowie XV w. jeszcze dość rzadką praktyką i wskazywała na coraz silniejszą rolę cechów, które próbowały zmniejszyć wpływ władz miejskich na swoją działalność.

Podział dochodów wynikał wprost z zapisów przywileju lokacyjnego i z faktu, że w momencie wystawienia dokumentu ławy nie były jeszcze wykupione przez miasto. Choć oryginał przywileju się nie zachował, to znane jest jego potwierdzenie wystawione przez Michaela Kuchmeistra w 1421 r., zachowane w kilku kopiach, w którym wzmiankuje się funkcjonowanie cechów piekarskiego i rzeźniczego¹³. Warto o tym wspomnieć szczególnie z tego względu, że było to nietypowe dla przywilejów lokacyjnych, nawet tych powtórzonych, w których zwykle wzmiankowano o istnieniu ław, a nie zorganizowanych cechach. Oba wymienione w przywileju cechy miały płacić czynsz zakonowi zaledwie z dwóch ław, niezależnie od tego, ile ich było lub będzie w przyszłości. Oznaczało to, że czynsz z tych dwóch ław zakon rezerwował w całości dla siebie, niejasne jest natomiast, czy z pozostałych obiektów czynsz został w całości w kasie miasta, czy też cechy nie były w ogóle dodatkowo obciążane. Ławy były dziedziczne, co miało istotne znaczenie dla relacji cechu i miasta, gdyż odbierało władzom miejskim narzędzie nacisku na rzemieślników, jakim było przydzielanie, ale także pozbawianie prawa do użytkowania ław¹⁴. Równocześnie zabroniono podnoszenia ustalonego czynszu

[w:] *Golub-Dobrzyń. Szkice z dziejów miasta*, red. M. Starosta, K. Mikulski, Toruń 2003, s. 8, 9.

¹¹ K. Mikulski, J. Wroniszewski, *W cieniu...*, s. 144.

¹² J. Voigt, *Geschichte Marienburgs der Stadt und des Haupthauses des deutschen Ritter-Ordens in Preussen*, Königsberg 1824, Nr. 2, s. 518, 519.

¹³ H. Plehn, *Geschichte...*, s. 358; *idem*, *Ortsgeschichte des Kreises Strassburg in Westpreussen*, Königsberg 1910, s. 28.

¹⁴ Wprost o pozbawieniu prawa do użytkowania ław jako o formie kary dla rzemieślnika za zaniedbania i złośliwość wobec innych wspomina orzeczenie rajców Chełmna wydane w sprawie piekarzy z Malborka, zob. AP w Gdańsku, 508, 1224, s. 23; *Das Kulmer Gerichtsbuch 1330–1430 Liber memoriarum Colmensis*

oraz budowania kolejnych miejsc sprzedaży i posiadania przez jednego rzemieślnika więcej niż jednej ławy. Zapisy uniemożliwiające skupienie więcej niż jednego miejsca sprzedaży nie były rzadkością, miały istotne znaczenie zarówno dla miasta, które utrzymywało w ten sposób spokój społeczny, likwidowało możliwość monopolizowania rynku przez nieliczną grupę rzemieślników i pozwalało na utrzymywanie cen na akceptowalnym poziomie, jak i dla samego cechu, który dążył do utrzymania równości członków wewnątrz organizacji, między innymi poprzez zakazy nieuczciwej konkurencji, nadmiernego reklamowania się, wspólnych zakupów surowców¹⁵.

W XIV w., z racji korzystnego położenia geograficznego, sytuacja gospodarcza Golubia była dobra, a miasto się rozwijało, czego przykładem jest chociażby fakt, że w tym niewielkim mieście funkcjonowały aż 22 ławy szewskie. Wiek XV przyniósł Golubowi znaczący upadek gospodarczy spowodowany toczącymi się konfliktami polsko-krzyżackimi. Działania wojny głodowej (1414 r.) oraz wojny golubskiej (1422 r.) doprowadziły do zniszczeń zarówno w mieście, jak i w zamku. Straty w 1414 r. spowodowane zajęciem miasta przez Polaków i pożarem wedle wykazu szkód miały wynieść 7969 grzywien¹⁶. Latem 1422 r., po trwającej osiem tygodni wojnie golubskiej nie pozostały podobne wyliczenia, a jedynie informacje o zajęciu i zniszczeniu miasta oraz zamku¹⁷. Sytuacji nie poprawił także późniejszy konflikt polsko-krzyżacki z lat 1431–1435 i związany z nim najazd husytów (ale korpus polsko-czeski operował tylko na lewym brzegu Wisły)¹⁸. Zniszczenia i zmniejszenie się potencjału gospodarczego miasta odbiły się także na rzemiośle, co jest widoczne w liczbie ław szewskich – w wykazie czynszów komturstwa golubskiego za rok 1448/1449 wymieniono bowiem 10 ław, z których dalej płacono w dniu św. Marcina 7 skojców rocznego czynszu¹⁹. Co więcej, czynsz ten w dalszym ciągu był dzielony pomiędzy miasto a zakon. Zmniejszenie się liczby odnotowanych w wykazie ław o ponad połowę z pewnością

civitatis, bearb. v. C.A. Lückerath, F. Benninghoven, Köln–Weimar–Wien 1999, Nr. 247, s. 168.

¹⁵ T. Hirsch, *Danzigs Handels- und Gewerbggeschichte unter der Herrschaft des Deutschen Ordens*, Leipzig 1858, s. 296; S. Rühle, *Geschichte des Gewerks der Bäcker zu Danzig*, Danzig 1932, s. 9.

¹⁶ H. Plehn, *Ortsgeschichte...*, s. 30; H. Plehn *Geschichte...*, s. 82; K. Mikulski, J. Wroniszewski, *W cieniu...*, s. 151.

¹⁷ H. Plehn, *Geschichte...*, s. 84.

¹⁸ *Ibidem*, s. 84; K. Mikulski, J. Wroniszewski, *W cieniu...*, s. 152.

¹⁹ H. Plehn, *Ortsgeschichte...*, s. 28

było spowodowane znaczącym upadkiem gospodarczym miasta, być może także zniszczeniami samych łąw, prawdopodobnym zmniejszeniem się liczby ludności. Możliwe, że łąwy pozostawały puste, choć fizycznie istniały, i ich prowadzenie nie było opłacalne. Wykaz czynszów wymienia także 3 łąwy chlebowe i 2 jatki mięsne, co pokazuje, że zapisany w przywileju lokacyjnym nakaz płacenia czynszów z zaledwie 2 łąw nie utrzymał się. Z kolei ciągły podział czynszu między miasto a zakon dowodzi, że miasto najprawdopodobniej w ogóle nie wykupiło czynszów, gdyż w wykazie za rok 1438 znajduje się informacja, że czynsz z miasta wynosił 2 i pół dobrej grzywny²⁰, z kolei 10 lat później było to już 9 i pół dobrej grzywny – dla porównania czynsz, jaki mieli wносить do kasy zakonu sami szewcy, wedle dokumentu z 1349 r. wynosił 3 grzywny i 5 skojców. Pokazuje to skalę zniszczeń Golubia po wojnach w pierwszej połowie XV w., ale też jego powolne odbudowywanie się pod względem gospodarczym. Należy zwrócić uwagę, że podział czynszu był narzędziem wspierania miast na początkowym etapie ich rozwoju, bo niósł za sobą obowiązki dla zakonu, tzn. partycypowania w ponoszeniu kosztów budowy, utrzymania i naprawy urządzeń gospodarczych²¹. Dla zniszczonego walcami miasta takie wsparcie z pewnością miało istotne znaczenie.

Dokument

Golub, 19 maja 1349

Komtur golubski Erwin [von Stockheim], za wiedzą i zgodą swojego konwentu, sprzedaje tamtejszemu cechowi szewców 22 łąwy w Golubiu.

Oryg.: brak.

Kop: AGAD, *Metryka Koronna*, ks. 170, k. 319–320v, j. niem., zawarta we wpisie do *Metryki Koronnej* z 13 maja 1623 r., zawierającym kopię transumptu dokumentu Erwina von Stockheima wystawionego przez króla Zygmunta Augusta 15 maja 1572 r., transumowany dokument komtura był zaopatrzony w jego pieczęć.

²⁰ *Das Grosse Zinsbuch des Deutschen Ritterordens (1414–1438)*, hrsg. v. P.G. Thielen, Marburg 1959, s. 90 („item us der stad ist gefallen 2 ½ gute m.”).

²¹ A. Semrau, *Der Markt nach kulmischem Rechte in 13. Jahrhunderte*, „Mitteilungen des Copernicus Vereins” 1918, Bd. 26, s. 82

Uw.: Tekst edycji został przygotowany na podstawie instrukcji wydawniczej: A. Wolff, Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku, SŻ, 1957, t. 1, s. 155–180, uzupełnionej o propozycję: J. Schultze, Richtlinien für die äussere Textgestaltung bei Herausgabe von Quellen zur neueren deutschen Geschichte, „Blätter für deutsche Landesgeschichte” 1962, Jg. 98, s. 1–11, w odniesieniu do tekstów niemieckich; skrócenia w tekście oddano w druku za pomocą kursywy, a uzupełnienia ujęto w nawias kwadratowy.

In nahmen Gottes amen. Wenndt alle dinge, die da geschehen in der zeit vorgehen mit zeit ichtizen, sie das, das sie mit mitgezegnüsser der briffe werden bestetiget handt bevestand darvon sollen wissen alle die diese briffe sehen oder hören, lesen, sie sein kegenwarttig oder zukunfftigk, das wir bruder Erwin von Stockheim¹ genandt, commendier zu der Goluben, mit wissen, rathe unsir brüder deselben hausses, die da kegenwarttig wahren, haben was gethan und verliehen zwey undt zwanzigk schubencken in der stadt zur der Golube zur einen erbzinse, also das igliche schuebanck soll zinsen iahrlichen sieben skotpfeninge gewöhnlicher müntze des landes auff der Heiliges Christtage [25 grudnia], dem hause von eylfs bencken, unndt der stadt von eylffes, doch mit so getaner bescheidenheit, dass man der vorgesprochenen zins nicht hohen soll, noch keine banck zur bawen soll, dem genannten schuebancken. Wir wollen auch der ab [k. 320] keiner unter den besitzern der bäncke uns und den burgern undt auch der gewerken mitgehaber, das der soll seine banck verkauffen, ists aber das er nicht verkauffen mögen deren will so soll er sie auffgeben mit dehme zinse, auch das diese vorgeschriebene dinge ewige stette undt unvorservet bleiben unndt haben wir huser insigell an diesen kegenwarttigen brief lassen hangen², dass samt gezeuge bruder Hermann der prister³, herr bruder Hurr der kellermeister⁴, bruder Albrecht von Wippilwe der kuchmeister⁵, Pilgrim der karwansherr⁶ bruder Gerhart der waltmeister⁷, unndt auch wertlicher leutte gnuge Conradt von Englischenberge unser vogt⁸, Nenicke Becker unser bürgermeister⁹, Michel Beckerpaczke auff der Brucken¹⁰ [s], Henink Brunssberg¹¹ und Hans Grossemünzer¹², die daczumalle in dem rathe wahren, unndt auch genug andere leute, denen woll zcuglauben. Gegeben ist dieser brief in der jahrzall unser herren Jesu Christi tausent drey hundert in dem

neun und vierzigsten Jahre, an dehme Tage des Heyligen Papst Sanct Urban.

¹ *Notowany jako komtur w Golubiu także w czerwcu 1349 r., później oberkompan i kompan wielkiego mistrza oraz komtur w Pokarminie (Brandenburgu) 1351–1359, komtur w Bałdze 1356 (PrUB IV, nr 425; D. Heckmann, Amtsträger..., s. 255, 320.*

² *Pieczęć komturów golubskich, zapewne identyczna ze wspomnianą w tekście, zob. B. Engel, Die mittelalterlichen Siegel des Thorner Rathsarchivs, mit besonderer Berücksichtigung des Ordenslandes. Tl. 1: Ordensbeamte und Städte, „Mitteilungen des Coppernicus-Vereins für Wissenschaft und Kunst zu Thorn” 1894, H. 9, Taf. II, Nr. 23–25.*

^{3, 5–7} *Kapitan konwentualny, piwniczny, zarządca wozowni i mistrz leśny nie-identyfikowani (nie wspomina ich D. Heckmann, Amtsträger...).*

⁴ *Albrecht von Wippeler, brat w konwencie grudziądzkim 1340, następnie zarządca kuchni w Golubiu 1349 (tu) (N. Delestowicz, Bracia zakonu krzyżackiego w Prusach (1310–1351). Studium prozopograficzne, Kraków 2021, s. 118).*

^{8–12} *Wójt, burmistrz i rajcy golubscy bliżej nieznan.*

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Główne Akt Dawnych, Metryka Koronna 170.

Źródła drukowane

Blivernitz J., *Bericht von der Bruecke bey Marienburg ueber das Theil von Weichsel Fluß / Nogat genannt / und denen der Stadt Marienburg desfalls zustehenden Rechten [w:] Erleutertes Preussen Oder Auserlesene Anmerkungen, Ueber verschiedene Zur Preussischen Kirchen-Civil-und Gelehrten-Historie gehoerige besondere Dinge, Woraus die bissherigen Historien-Schreiber theils ergaentzet, theils verbessert, Auch viele unbekannte Historische Warheiten ans Licht gebracht werden*, Bd. 3, Königsberg 1726, t. 3.

Codex diplomaticus Poloniae quo continentur privilegia regum Poloniae, magnorum ducum Lituaniae, bullae pontificium nec non jura a privatis data... ab antiquissimis inde temporibus usque ad annum 1506, oprac. L. Ryzyszczewski, A. Muczkowski, Varsaviae 1848.

Das Grosse Zinsbuch des Deutschen Ritterordens (1414–1438), hrsg. v. P.G. Thielen, Marburg 1959.

- Das Kulmer Gerichtsbuch 1330–1430 Liber memoriarum Colmen-sis civitatis*, bearb. V.C.A. Lückerath, F. Benninghoven, Köln–Weimar–Wien 1999.
- Wilhelmi S., *Collectanea. Marienburg in schwerer Zeit. Aufzeichnungen eines preußischen Bürgermeisters zwischen 1696 und 1726. Nach der Auswahl von Robert Toeppen. Neu ediert von Rainer Zacharias unter Mitwirkung von Reinhard Wenzel*, Frankfurt am Main–New York 2006 („Preußen unter Nachbarn. Studien und Quellen”, Bd. 7, hrsg. v. H. Rothe, S. Spieler).

Literatura przedmiotu

- Czaja R., *Miasta pruskie a zakon krzyżacki. Studia nad stosunkami między miastem a władzą terytorialną w późnym średniowieczu*, Toruń 1999.
- Delestowicz N., *Bracia zakonu krzyżackiego w Prusach (1310–1351). Studium prozopograficzne*, Kraków 2021.
- Długokęcki W., *Elita władzy miasta Malborka w średniowieczu*, Malbork 2004.
- Długokęcki W., Girsztowt A., *Urzednicy miejscy Malborka do 1772 r. Spisy*, Gdańsk 2021.
- Engel B., *Die mittelalterlichen Siegel des Thorner Rathsarchivs, mit besonderer Berücksichtigung des Ordenslandes. Tl. 1: Ordensbeamte und Städte*, „Mitteilungen des Coppersnicus-Vereins für Wissenschaft und Kunst zu Thorn” 1894, H. 9.
- Heckmann D., *Amtsträger des Deutschen Ordens. Dostojnicy zakonu niemieckiego*, Toruń 2020.
- Hirsch T., *Danzigs Handels- und Gewerbgeschichte unter der Herrschaft des Deutschen Ordens*, Leipzig 1858.
- Mikulski K., Wroniszewski J., *Początki miasta i herbu Golubia* [w:] *Golub-Dobrzyń. Szkice z dziejów miasta*, red. M. Starosta, K. Mikulski, Toruń 2003, s. 7–15.
- Mikulski K., Wroniszewski J., *W cieniu krzyżackiej warowni (do 1466 r.)* [w:] *Historia Golubia-Dobrzyń*, t. 1: *Środowisko geograficzne, pradzieje i historia Golubia do 1939 r.*, red. K. Mikulski przy współpracy M. Starosty, Toruń 2008, s. 129–168.
- Plehn H., *Geschichte des Kreises Strasburg in Westpreussen*, Leipzig 1900.
- Plehn H., *Ortsgeschichte des Kreises Strasburg in Westpreussen*, Königsberg 1910.

- Powierski J., *Dobra ostrowicko-golubskie biskupstwa włocławskiego na tle stosunków polsko-krzyżackich w latach 1235–1308*, Gdańsk 1977.
- Rühle S., *Geschichte des Gewerks der Bäcker zu Danzig*, Danzig 1932.
- Semrau A., *Der Markt nach kulmischem Rechte in 13. Jahrhunderte*, „Mitteilungen des Copernicus Vereins” 1918, Bd. 26, s. 1–46.
- Sudziński R., *Zamek golubski – jego funkcja i rola na tle historii Golubia i Dobrzynia* [w:] *Historia Golubia-Dobrzynia*, t. 1: *Środowisko geograficzne, pradzieje i historia Golubia do 1939 r.*, red. K. Mikulski przy współpracy M. Starosty, Toruń 2008, s. 15–30.
- Voigt J., *Geschichte Marienburgs der Stadt und des Haupthauses des deutschen Ritter-Ordens in Preussen*, Königsberg 1824.
- Zacharias R., *400 Jahre Marienburger Nogatbrücke 1340–1743*, „Beiträge zur Geschichte Westpreußens” 2006/2008, Bd. 20/2, s. 221–255.

Abstract

An unknown document of 1349 from the history of Golub

This article contains an edition of the transumpt of a parchment document issued by the commander of Golub Erwin von Stockheim for the shoemakers' guild in Golub, entered into the Crown Metrica (Metrica Regni Poloniae). The original document, issued in 1349, has not survived. According to the document, the Teutonic Order sold 22 shoemakers' stalls to the guild for the sum of 7 scot of annual rent, divided in half between the Order and the city. It is the second oldest document of this type known from the area of the State of the Teutonic Order. Thanks to the mention of the names of councillors and the mayor, it is also an important source of information for research on the history of the development of the political system of the town.